

SVETI PETAR U DJELIMA APOSTOLSKIM

RATKO PERIĆ
Biskupski ordinarijat
88000 MOSTAR
BOSNA I HERCEGOVINA

Izlaganje na znanstvenom skupu
Primljeno 24. 1. 1996.
UDK 226.6.07

Sažetak

U članku se obrađuje lik sv. Petra apostola, prema *Djelima apostolskim*. Navodi se vodeća Petrova uloga u prvoj kršćanskoj zajednici. Prikazuje se apostolski prvak kao propovjednik (sa sva četiri bitna elementa: *kerygma*, *didaché*, *paraklesis*, *homilia*), čudotvorac, svjedok Krista umrloga i uskrsloga te konačno kao mučenik. Svoju apostolsku ulogu duguje Isusu Kristu, svome Učitelju, a svoju neustrašivost u svjedočenju osobito Duhu Svetomu koji ga poučava i kojega polaganjem ruku prenosi krštenicima. Članak je impostiran u katehetskom smislu.

UVOD

Petar Šimun, sin Jonin, brat Andrijin, najčešće se spominje na stranicama Novoga zavjeta: preko 180 puta. Odmah poslije Isusa. U *Djelima apostolskim*, koja je sastavio sv. Luka, Petar se spominje čak 68 puta, tj. više od trećine nego u svim evanđeljima i poslanicama. Nakon što je Gospodin Isus Šimunu rekao da će se zvati Petar - Stijena (Iv 1,42), te mu kod Cezareje Filipove obećao da će ga postaviti kamenom temeljem i ključarom Crkve svoje (Mt 16,1-19), pomolivši se da ne malakše njegova vjera i da druge u vjeri osnažuje (Lk 22,32) i učinivši ga pastirom svoga vjernog stada (Iv 21,15-17), ispuni se vrijeme "ta miso bude čin". To se stade događati nakon Isusova uzašašća, odnosno s dolaskom Duha Svetoga, kako nam je vjerno opisano u *Djelima*. Petar se u prvih 12 poglavlja uglavnom spominje kao protagonist *Djela*, uz vrijedne spomene apostola Ivana, sina Zebedejeva, đakona Stjepana prvomučenika i Savla obraćenog u Pavla. Petar u svakom svom nastupu izlazi između Dvanaestorice kao voditelj, učitelj, poglavar, svjedok, sveti otac papa.

1. PETAR APOSTOL - VODITELJ

Uvijek prvi - Dj 1,13: Prvi put Petra susrećemo odmah u početku *Djela*, gdje se nabrajaju jedanaestorica apostola koji su boravili u "gornjoj sobi" očekujući Obećanog. To je ona ista soba "na katu", u kojoj su proveli posljednju večer i večerali s Isusom (usp. Mk 14,15). Soba izdignuta iznad zemlje, a povezana sa zemljom, ali okrenuta prema nebu. Soba duhovnoga, sakramentalnoga, mističnoga. Uzdignutost u visinu, iznad podruma ljudske naravi, tijela i odijela. Ali ujedno i visina s koje se može pasti i ostati mrtav ako nisi budan. Sjeti se dječaka Eutiha (Dj 20,9). "Gornja soba" jest uvjet da postanem potpuna osoba.

Ovdje, kao i u svim ostalim evanđeoskim popisima apostola, Petar je uvijek na prvom mjestu, prvak, ne samo ravan drugima nego i ispred drugih i iznad njih. On po Očevoj volji i Isusovu proglasu ima vodeću ulogu u Zboru apostola, u Crkvi Kristovoj. Zato mu pripada pročelje vrhunskog autoriteta.

Izbor Matije - Dj 1,15: Pod Petrovim vodstvom apostoli biraju nasljednika Jude apostata, samoubojice, koji je cijelo vrijeme

nastojao izvrnuti Isusov projekt i nametnuti svoju lopovsku volju. Juda se namjerno sunovratio s "kata", iz "gornje sobe" u provaliju besmisla. Tragična sudbina nevjerna Božjeg izabranika: "Raspuče po sredini i razli mu se sva utroba" (Dj 1,18). Petar je u svom doista nadahnutu govoru protumačio kakav im apostolski nasljednik i svjedok treba, tj. koji ima dvije učeničke kvalitete: da je od početka s Isusom drugovao i da je bio svjedokom njegova uskrsnuća. Upravo je to srž kršćanstva: da budemo s Isusom od početka do svršetka, i da pred svijetom svjedočimo slavni njegov Uskrs. Nakon što se pomoliše "Gospodinu, poznavaoću srdaća" da pokaže koga je između dvojice kandidata, Josipa i Matije, izabrao, Božja "kocka pade na Matiju; tako bi pribrojen k jedanaestorici apostola" (Dj 1,24-26). Možda to bijaše baš onaj učenik, suputnik s Kleofom, koji je na sâm dan Uskrsa iz Emausa maratonski dotrčao i javio apostolima u Jeruzalemu da su vidjeli Gospodina na putu, i ono "ostani s nama". Prvi dakle izbor jednoga od Dvanaestorice, kojega je Isus pozvao za učenika, ali nije izravno izabrao za apostola. Petar i njegovi sudrugovi biraju ga i imenuju apostolom. Snagom toga darovanog prvenstva Petar nastupa i u svim ostalim prigodama, bilo da su to propovijedi, čudesa, dijeljenje darova Duha Svetoga, uvođenje pogana u Crkvu ili svjedočenja pred sudovima i sinedrijima.

2. PETAR PROPOVJEDNIK

Uspješna je, kažu, propovijed ona nakon koje slušatelji ostanu nezadovoljni sobom a zadovoljni propovjednikom. I nešto od nje ga zapamte i dobro se obrate. Nama su čak četiri Petrove propovijedi, poprilično duge, ostale i zapamćene i zapisane. A vidimo i da su izazvale spasonosno "nezadovoljstvo" u narodu. U apostolska i sva vremena prava propovijed mora imati četiri glavne značajke.

Prvo *kerigma* ili navještaj. Samo se proglašava neki događaj ili istina, bez velika obrazloženja i argumentiranja. Na primjer: Uskrsnuo je! Raspet i uskrsnuo! Vi ste ga ubili, On je uskrsnuo! Uskrsnuo od mrtvih i uzašao na nebesa! Kratko, jasno i glasno.

Drugo, *didaché* ili poučavanje. To je osvijetljavanje činjenica određenim značenjem i tumačenjem. Na primjer, pozivajući se na Stari zavjet, na Davida ili kojega glasovitog proroka, koji je to pretkazao prije više stoljeća, a do kojega slušatelji drže.

Treće, *paraklesis* ili pobudnica, kojom se potiču vjernici da usklade svoj moralni život s *kerigmom* i *didachom*.

I četvrto, *homilia*: promatranje svih ljudskih radnji u svjetlu kršćanske nauke i načela. Petrove propovijedi odlikuju se upravo svim tim elementima. Evo kako:

Prvi govor: Dj 2,14-41: Petar se pojavljuje kao glasnogovornik prve Crkve, s Jedanaestoricom. Okupljenoj zajednici u Jeruzalemu na svetkovinu Pedesetnice ili Duhova ustade Petar i održa govor. Bijaše oko 120 prvih vjernika. Uočimo četiri vida njegove propovijedi:

- *Navjestiteljski*: On se obraća slušateljima i veli im o Isusu: "njega, predana po odlučenu naumu i promislu Božjemu, po rukama bezakonika razapeste i pogubiste" (2,23). Onako direktno šakom u čelo, da se osvijeste: Ljudi, križ je Isusov vječni Božji plan i promisao. Nije Isus ljudskim križem zatečen, nego ga je prihvatio kao dio Očeva plana. Stoga je križ prozorsko staklo kroz koje čovjek može pročitati Božju ljubav prema svijetu. Križ nije točka, nego dvo-točka: "Ali Bog ga uskrisi, oslobodivši ga grozote smrti" (2,24). Eto kerigme.

- *Poučavateljski*: Prorok David - nastavlja Petar - prije tisuću godina proreče o Isusu da "mi nećeš ostaviti dušu u Podzemlju ni dati da Pravednik tvoj truleži ugleda" (2,27). Po poniženju uzvišenje, po križu kruna, po smrti uskrsnuće. Jedno bez drugoga nikako, pogotovo nije uskrsnuće samo jednom o Uskrsu, nego svakoga liturgijskog Gospodnjega dana. Za takva Slugu Božjega - Isusa svjedoči David. Za židovske slušatelje to je morao biti vrhunski dokaz. Eto *didaché*.

- *Poticateljski*: Kad su ljudi razumjeli što propovjednik zbori, zapitaše ga što im je činiti. To je Petar i htio. Da se sami oglase, jesu li razumjeli. Uzalud ti je davati ako čovjek ne traži; nuditi, ako ne želi i ne prima. Ali ako pita, spremno odgovori. Tako

čini i Petar zainteresiranima: "Obratite se i svatko od vas neka se krsti u Ime Isusa Krista da vam se oprostite grijesi, i primit ćete dar, Duha Svetoga" (2,38). Eto paraklesisa.

- *Sveobuhvatno motriteljski*: "Spasite se od naraštaja ovog opakog" (2,40). Braćo i sestre, primjećujete li kakav je ovaj svijet, kakva su vaša srca, kakve su izopačene misli i osjećaji? Kad bi misli mogle mirisati, čovjek ne bi mogao od zadaha izaći na ulicu. Zar ne vidite da ste skrenuli i s puta i sa zdrave pameti? Vidite li kako u svijetu ne caruje car Tiberije, nego veliki grijeh, iskonski, osobni, skupni. I u svijetu i u srcu. Van s grijesima iz prsiju svojih! Nudimo vam spasenje Božje! Spasite se iz baruštine ove ljudske! Izađite iz toga mraka na čistinu zraka! Eto homilije.

Dajmo još jedan Petrov primjer.

Drugi govor: *Dj 3,16-26* sadrži ista ta četiri elementa, samo možda u još efektivnijoj mjeri:

- Najprije temeljni *navještaj*: "Začetnika života ubiste!" (3,15). Nema većeg zločina od uništenja nevina života. Umjesto zdrava porođaja, nasilan pobačaj. Umjesto da nedužna čovjeka izvučete iz razjarene svjetine, vi ga bacate pred nakostrušene lavove. Ne samo to, nego: "Vi se odrekoste Sveca i Pravednika, a izmoliste da vam se daruje ubojica" (3,14), ožeže Petar svoje slušatelje. Kakav kontrast i efekt! Kakva bezočnost ljudska na drugoj strani. Gledaj, čovječe, na što si se srozao! U kakvu si bezumnost i bezbožnost upao! Ali ne boj se: "Bog ga uskrisi od mrtvih" (3,15). Eto to je Božji odgovor na sve ljudske neljudskosti. To je Božji red u ljudskom kaosu. Bog je Bog života, jači od svake smrti i paklenog ludila i zla.

- Zatim se Petar u *tumačenju* opet poziva na Stari zavjet: "Bog Abrahamov, Izakov i Jakovljev, Bog otaca naših, proslavi slugu svoga" (3,13). Za njegove je slušatelje najjači dokaz pisana riječ, u koju su vjerovali, makar je do kraja i ne opsluživali.

- Slijedi *poticaj i poziv* na promjenu života: "Pokajte se (*μετανοήσατε* - opametite se, promijenite pamet), dakle, i obratite da se izbrišu grijesi vaši" (3,19). Grijeh

je u glavi, u svijesti, u slobodnoj volji. Tu bi moralo biti pravo usmjerenje, a na žalost toliko puta nije, nego krivi put, krivina, krivnja!

- **Konačno:** Želite li snagu, zdravlje, život? pita zagrijani Petar. Želimo! odgovaraju mu zagrijani slušatelji. Onda pođite k Isusovu Imenu, Križu i Uskrsu. Križ je ključ kojim se otvaraju rajske dveri. I neka svatko ponese svoj ključ, to jest svoj križ, ako želi stati pred Boga i ući u svoj nebeski stan. I svaka duša koja ne poslušatoga proroka, neka se iskorijeni iz naroda! (3,23). Nema većega udara na čovjeka od prokletstva, *herema*, iskorjenjenja imena, sjemena i plemena. Sasušiti se u začetku. Propasti u crnu zemlju da više iz nje nikad ne ustane. A kad ustane na Dan sudnji, ode među vječne ljevake, smutljivce i bundžije.

Treći govor: *Dj 4, 8-22*: mogao bi poslužiti za vlastiti rad. Pronađite sva četiri spomenuta vida dobre propovijedi ili kateheze. Obradite ih (sa) svojim katehizandima. Istaknite što vam se najviše sviđa. I diplomirani iiskusni uvijek mogu štogod naučiti od tih "ljudi nepismenih i neukih" (4,13), koji u ruci drže najveće svjedočanstvo!

Slično se može postupiti i s Petrovim **četvrtim nagovorom** satniku Korneliju u Cezareji: *Dj 10, 34-43* i s nastavkom toga govora pred svima u Jeruzalemu: *Dj 11,5-17*.

3) PETAR ČUDOTVORAC

Petar je Božjom pomoću učinio više fizičkih čudesa: ozdravljenja i uskrisenja. Zaustavimo se na nekima.

Prvo čudo: *Dj 3,1-11*. Zajedno s Ivanom izliječio je onoga hromog od majčine utrobe pred divnim vratima Hrama kad je išao moliti se Bogu. Kako se to dogodilo?

Čovjek se može moliti Bogu na svakome mjestu. Ali ako se moli u Hramu, to mu je dvostruko vrednije. Tako su mislili i apostoli. I evo ih "na devetu molitvenu uru", tj. u podne u Hram. Opslužuju običaje. Nadošla je nova vjera, Isusova, ali uokvirena u zakone i običaje posvećene stoljećima.

Međutim, i bolesnici i prosjaci imaju svoje običaje. Dođu sami ili ih donesu sus-

jedi, i sjede oni na vratima crkve, hrama, prošteništa, tako da zapneš nogom o njih. Ne možeš ih proći i pred Boga doći da ga moliš za sebe, ako prije ne odgovoriš onom sakatišu koji moli od tebe. Oni su pravi test ljubavi prema Bogu i bližnjemu. I Bog ih odnekud stvori na stotine i tisuće. I što god čovjek više lijekova izmišlja, to priroda smišlja više bolesti kojima ne znamo ni imena, kamoli da im stanemo ukraj. To je Božja pedagogija, odgajanje i bolesnoga i zdravoga. Zar ti se ne čini da ovaj svijet i nije ništa drugo nego jedna velika ambulanta, čekaonica? Jedne donose, druge odvoze, sutra će biti obratno. Treći se prijavljuju, četvrte otpuštaju. Jedni se živciraju čekajući, drugi upadaju mimo reda: hej, čekaj ti, ja odjutros ovdje, a ti začorio i hoćeš odmah na pregled! Vika, zbrka. Voze ga na operacijski stol, i kirurg se malo zabavi, dok Bog svoje ne obavi.

Baci barem pogled na bolesnika, na prosjaka, ako nemaš kunu ili koru kruha. Netko očekuje samo lijepu riječ. A taj dar sigurno imaš. Razveži ga iz rupca da ti ne bude znak osude u Dan onaj.

Uto dođoše Petar i Ivan, i taman kako će zakoračiti u Hram, a odonuda: "Daj mi, Bog ti dao!" Ispružio jadnik sušičavu ruku, i još hromije obje noge, zabijelio u Petrove džepove. Zaustavi se Petar s Ivanom, sažali se zbog nevolje, prodorno pogleda u hromoga prosjaka, i prođe mu sviješću sva sakatost ljudska, koja je znak da nismo svoji gospodari. Nikad mu kao tada nije sijevnula bolest kao zagonetka kojoj ne vidimo odgonetku, kao poticaj da postavljamo duhovna pitanja, kao leća kroz koju gledamo i tražimo smisao života, da ugledamo Božju kuću svjetlosti. I što dublja bol, to bliži Bog, uzdahnu Petar.

Oprosti, jedno direktno pitanje tebi što slušaš ili čitaš ove Petrove retke. Što je bolest za tebe: otrov pa u zemlji ili otvor pa u nebo?

I reče Petar: "Pogledaj u nas!" U oči! U me gledaj! Zna Petar što je pogled ljudski. Sâm je doživio onaj ljudsko-božanski, Isusov. I kad ga je Isus prvi put "pogledao" (Iv 1,42) i ime mu promijenio. I kad je ono posljednji put u Kajfinu dvorištu "upro po-

gled u Petra" (Lk 22, 61), a Petar gorko zaplaka. Pogled do srži. Pogled nezaboravan. Pogled koji čita sve bolesti u duši i tijelu. Pogledaj u nas! Što gledaš u džepove?

Dok ih je molećivo motrio očekujući nešto od njih dobiti, reče mu Petar: "Srebra i zlata nema u mene, ali što imam - to ti dajem: u Ime Isusa Krista Nazarećanina hodaj!" (3,6). I čovjek začu nikad dotad čuvene riječi, i pribra se u svijesti, prikupi suhe kosti, omoća kao oni u onoj Ezekielovoj "dolini kostiju" (Ez 37), osovi se na štake, uspravi se, poskoči, stane hodati, začudi se, nasmija se, uđe s njima u Hram, poskakujući i hvaleći Boga.

Čudo neviđeno. Čudo potvrđuje Isusovo Ime, koje Petar propovijeda. Petar se prvi put okušao da nešto zamoli u Ime Učiteljevo. I povjerovao. I bi mu dano. I učini čudo. Ali čudo tu ne završava. Bogu je beskrajno više stalo do svjedočenja pred hromima u glavi nego do nekakve senzacije izlječenja hromih u nozi. Sada će se od Petra zatražiti da stane pred kraljeve i careve, pred sudove i osude. Nije poslan u prvom redu da liječi, nego da svjedoči. Posvjedočit će on i liječenjem, naravno.

Drugo čudo: Dj 5,1-11. Petar raskrinkao Ananijinu i Safirinu dvoiličnost u zajednici. Biblija je knjiga bez kompleksa. Pošteno iznosi i najnepoštenije bezobrazštine, gdje god one bile.

Ananija, jedan od prvih kršćana, prodao sve imanje svoje, donio dio utrška do nogu apostola, drugi dio odvojio - zlu ne trebalo - a želi živjeti od zajedničkog kazana.

Petar ga zovne na ordinarijat. Razgovor je tekao po prilici ovako:

- Ananija, gdje si to bio?
- Evo, ovaj, na njivi, prodavao njivu.
- Za koliko si je prodao?
- Za tisuću šekela, koliko sam ti i dao.
- Jesi li dao sve u novčić?
- Jesam, ni manje ni više. I zatrese se

Ananija pred Petrovim sudom. Kako neće kad je na sklisku terenu.

- A koliko si zatrpao za kuću u čarapu? uprije Petar oči u Ananijino zaobilaženje iza kuće.

- Jednu hiljadarku, promuca i pocrveni

Ananija, spusti oči preda se, vidi da nema kud.

- U me gledaj! - sad se Petar razvigorio. Zašto ti Sotona ispuni srce, te si slagao Duhu Svetome i odvojio od utrška imanja, a rekao da si sve donio?

- Pobojavao sam se bolesti i starosti, i za sebe i za ženu, odgovori Ananija.

- Zar se Bog ne brine i kad si u starosti i bolesti? Jesi li mogao ostaviti i ovu tisuću za sebe?

- Jesam.

- Znači, ne samo da si ukrao nego si i slagao. Kršćanin, pa laže. Ne samo laže, nego i krade. Vidiš li da vazda grijeh okoti grijeh. Da nisi prodao, sve bi bilo tvoje. Da si prodao i zadržao sav utržak, novac, opet bi sve ostalo tvoje. Mogao si čak ponekad doći i na zajednički ručak. Da si prodao i jedan dio odvojio za sebe i rekao da si tako učinio, sve bi bilo u redu. A ovako: vidiš li koliko lupeštva i laži?

Na te se riječi Ananija sruši koliko je dug i širok. I izdahnu.

Nakon otprilike tri sata, uđe i njegova žena Safira, ne znajući što se dogodilo s mužem. Petar je dočeka na ulazu.

- Gospođo, reci mi, jeste li za dvije tisuće šekela prodali imanje?

- Jesmo, prizna žena otprve.

- Koliko ste donijeli u zajedničku kasu?

- Oko polovicu, čini mi se.

- A drugu polovicu u bašču, je li?!

Žena stade drhtati ko prut, krv joj se sledi u žilama...

- Muža su ti malo prije iznijeli. Čim se grobari vrate, i tebe će uzeti. I nju kap udari i sruši se do Petrovih nogu. I izdahnu.

- Braćo, kakve su ovo smrtno kazne! protnuše oni što stajahu unaokolo. Bog ih je pustio u početku da se ljudi opamete i okrenu pravim putem. "I silan strah spopade cijelu Crkvu" (5,11). Petar na karizmatički način vježba disciplinu cijele zajednice. Ako ćemo živjeti kako Bog zapovijeda, onda je jednako vrijedna i sedma i osma, i šesta i peta.

Kad bi danas bilo takvih kazna zbog kradljivaca i lažljivaca, nitko ti ga živ ne bi hodao po zemlji. A i mnogi koji hodaju imaju samo ime da su živi. Još nisu pokopani.

Što je zapravo najtragičnije u ovome bolnom događaju? Eto to što nam se čini da se ovo dvoje - Ananija i Safira - nisu imali kad ni pokajati, ni zamoliti oprostjenje. Iznenadna smrt. Je li Isus na nju stalno upirao prstom?

Treće čudo: Kako je Petar ozdravio uzetog Eneja i uskrisio učenicu Tabitu u "gornjoj sobi": Dj 9, 32-43, obraditi s katehizandima.

4. PETAR SVJEDOK

Tko je uopće svjedok - *martyr*? Tri su odlike svjedočke:

Prvo, traži se da je osoba *osobno*, glavom, fizički nešto doživjela, bila kod nekog događaja o kojem daje izvješće, da je svojim očima gledala i svojim ušima slušala, što izravno i potpuno prenosi pred istražnim sudom. Ako prikazivanje nije doživljeno, ono lako postane puko prepričavanje i nadodavanje. Samo izvorno kazivanje jest izvrsno dokazivanje!

Drugo, traži se da je ta osoba spremna i *sposobna* dati autentičan iskaz. Da bitnome ne dodaje svoje i da ništa ne oduzima od onoga što se zbilja zbilo.

I treće, traži se da je svjedok spreman *založiti svoj život* za istinu koju svjedoči. Pogledajmo dva primjera u kojima Petar svjedoči za Isusa pred Velikim vijećem, onim istim saborom koji je tražio i Isusovu smrt.

Prvi primjer Dj 4,1-22:

Prvo, *očevici i čudotvorci*. Zazvali su Ime Isusovo na pragu Hrama, učinili čudo nad čovjekom koji je preko 40 godina bio hrom od rođenja. Čudu i čudotvorcima dan je maksimalan publicitet u Jeruzalemu. Ali ozlovoljeni svećenici, saduceji i hramski zapovjednik pograbiše apostole i baciše ih u tamnicu do sutra, da ne uznemiruju narod. Saduceji su kolovođe: oni ne vjeruju u uskrsnuće, a kao aristokracija surađuju s Rimljanima da im povlastice ne izmaknu iz ruku. Zato su odlučili ugušiti "jeruzalemsko proljeće" u samom početku. A u tamnici svu noć Petar valja u mislima doživljaje jučerašnjeg dana kao Jahve nekoć vode Crvenoga mora. Drago mu što će jednom stati pred sinedrij, a ne samo pred one ve-

sele sluškinje, pred kojima se inače obrukao do iza ušiju u svjedočenju. Eto, Petre, dana za megdana! I stvarno sutradan se sastala sva krema Jeruzalema: glavari, starješine i pismoznanci, farizeji, fanatici zakona - veliki svećenik Ana, i bivši veliki svećenici Kajfa, i Ivan, i Aleksandar, i svi od roda velikosvećeničkoga. Ista ona klika koja je prije tri mjeseca klicala Isusu: Raspni ga! Raspni! Najjači intelektualni i aristokratski auditorij koji se mogao zamisliti, tu se skupio. A na drugoj strani Petar, galilejski ribar, nepismen i neuk, bez ikakve škole i akademskih gradusa, bez ikakvih profesionalnih kvalifikacija, treba stati pred Vrhovni sud da mu se sudi što je jučer izliječio hroma ispred Hrama. Petre, sad se ne boj! Tà je li ti Učitelj rekao da unaprijed ne smišljaš što ćeš zboriti? Dat će ti se u onaj čas i rječitost i mudrost kojoj se neće moći suprotstaviti svi tvoji neprijatelji (*Lk 21,14*). Bit će to prvi sudar neprijateljskog napada i kršćanske obrane u povijesti.

Drugo, *veličanstvena obrana*. Dovedoše Petra i Ivana. Tu je uređena sudnica, a tu je i kaotična ulica, za svaki slučaj. Na jednoj strani poredani suci, porotnici protivnici koji kipte od prezira, zavisti i bijesa, koji su svoju glavu stavili u službu mržnje. A na drugoj strani, na optuženičkoj klupi, dvojica apostola: bez truni mržnje, ali i bez ikakva straha. Neustrašivi svjedoci. Tko ima Krista u srcu, ne može ga zastrašiti nikakva akademija, ni profesija, ni mafija, ni Kajfa, ni ikakav sinedrij! Petar ima dvije vrhunske činjenice kao obranu. Prva, invalid od rođenja jučer izliječen u Isusovo Ime. Kakva legitimacija! I otpoče Petar svoju obranu: "Zar mi danas odgovaramo zbog dobra djela učinjena bolesnu čovjeku? Po kome je ovaj spašen? Neka bude znano svima vama i svemu narodu Izraelovu: po Imenu Isusa Krista Nazarećanina, kojega ste vi raspeli, a kojega Bog uskrisi od mrtvih!" (4,9-10). Činjenica zaista jasna kao sunce, neoboriva, neopovrgljiva. Čak to priznaše i sami tužitelji i neprijatelji koji su se tu nacrtali i samo se u čudu zгледаše: "očit znak, poznat svim Jeruzalemcima, ne možemo ga nijekati" (4,16). Ali oni idu bezglavo na zastrašivanje, da plahnu apostole iz vino-

grada Gospodnjega. Kao da su to kosovci u grožđu, a ne radnici u Božjoj bašti i neuništivoj baštini. Druga apostolska činjenica kao obrana jest njihova poslušnost Božjemu glasu: "Sudite, je li pred Bogom pravo slušati radije vas nego Boga. Mi, doista, ne možemo ne govoriti što vidjesmo i čusmo" (4,19-20). Eto to je autentično svjedočenje. Između paklene zagušljive galame svih sudaca, protivnika, demonstranata, uličnjaka, vikača i bukača, Petar s Ivanom čuje samo jedan razgovjetni glas, onaj Božji. Glas savjesti. Ničiji više! Sve je drugo za njih muha zundura!

I napokon treće: oni su *spremni biti i izrugivani, i dopasti u zatvor, pa i na križ*. Poput Gospodina. To je znak da su od Istine i da navješćuju Istinu! Pa jesu li od Gospodina i čuli i zadobili tri stvari koje će im se dogoditi ako budu Njemu odani i vjerni: da će grcati u nevolji do grla, nastupati neustrašivo do krvi i osjećati se sretnima preko svake mjere!

Navedimo i **drugi primjer čuda**: *Dj 5, 21b-42*.

Prvo, *čudotvorac sjenom*. "I sve se više povećavalo mnoštvo muževa i žena što vjerovahu Gospodinu, tako te su na trgove iznosili bolesnike i postavljali ih na ležaljka i posteljama ne bi li, kad Petar bude prolazio, bar sjena njegova osjenila kojega od njih. A slijegalo bi se i mnoštvo iz gradova oko Jeruzalema: donosili bi bolesnike i opsjednute nečistim duhovima, i svi ozdravljali" (5,14-16). Jednostavan i savršen prikaz, a najljepši je onaj o Petrovoj sjeni! A tek pogled!

Drugo, *govornik*. Podiže se veliki svećenik i sva sljedba saducejska, puni zavisti, pohvataju apostole i strpaju ih u javnu tamnicu. Ali anđeo ih oslobodi i reče im neka idu u Hram navješćivati narodu "sve riječi Života ovoga" (5,20). Sinedrij naredio da ih ponovno dovedu na suđenje. Stražari u tamnicu, nema ti Petra. Uto im drugi dojavio: "Eno, ljudi koje baciste u tamnicu, u Hramu stoje i uče narod" (5,25). Zapovjednik sa svojom četom mirno ih dovede pred Vijeće, koje ih stade ponovno ispitivati:

- "Nismo li vam strogo zapovjedili da ne učite u to Ime? A vi ste, eto, napunili

Jeruzalem svojim naukom i hoćete na nas navući krv toga čovjeka”, suci će vrlo strogo.

A Petar im blago pa prijekorno: “Treba se većma pokoravati Bogu negoli ljudima. Bog otaca naših uskrisi Isusa, koga vi smakoste, objesivši ga na stup. Njega Bog desnicom svojom uzvisi, za Začetnika i Spasitelja, da obraćenjem podari Izraela i oproštenjem grijeha. I mi smo svjedoci tih događaja, i Duh Sveti kojega daje Bog onima što mu se pokoravaju” (5,28-32). Ovdje mi je najudarnija Petrova riječ da Bog daje Duha svoga onima koji mu se pokoravaju. Jer tko nema u sebi Duha, on je obična mješina, bez obzira napuhana ili izdušena!

Treće, *svjedok do mučeništva*. Apostoli su spremni na podnošenje najvećih poniženja. Protivnici “dozovu apostole, išibaju ih, zapovjede im da ne govore u Ime Isusovo, pa ih otpuste. Oni pak odu ispred Vijeća, radosni što bijahu dostojni podnijeti pogrde za Ime. I svaki su dan u Hramu i po kućama neprestance učili i navješćivali Krista, Isusa” (5,40-42). Ovdje je očito najuočljivije to kako su se apostoli osjećali radosni što su bili “dostojni” trpjeti za Krista. Trebaš biti dostojan da patiš za Krista! Da patiš i ne pitaš! To je posebna povlastica, a ne kazna! Apostoli su očitovali svu vjernost i odanost Kristu sudjelujući u patnji Njegovoj. Oni su hrabri, neustrašivi, nezaustavljivi. Ne pitaju se, je li nam to i to rizično, nego: zove li nas Bog? Ako zove, hajdemo! Što je važna moja nevolja, ako je to Božja volja! To su ljudi od načela. Od Istine. Poručuju svim farizejima i saducejima svijeta: Možete ubiti nas, svjedoke, ali ne možete ubiti Istinu. Ona će naći druge, još “gore” svjedoke, i ona će poubijati sve laži i konačno pobijediti! *Magna est veritas et praevallebit*.

5. PETAR MUČENIK

Dj 12,1-12. Završimo gdje smo i započeli, u “gornjoj sobi”. Naime, nastupio je i treći val progonstva Crkve, kojoj je Petar na čelu. Herod Antipa, polužidov, da se dodvori Židovima, otpočeo je zlostavljanjem uglednih voditelja Crkve. Tako mačem pogubi Jakova, Ivanova brata (oko g. 42). A kad vidje da se to Židovima sviđje, uhvati i

prvaka Petra. Baci ga u tamnicu, sveza u lance i naredi da ga čuvaju četiri straže po četiri vojnika. Cijela vojska. Naumio ga je poslije Tjedna beskvasnih kruhova izvesti pred narod i smaknuti. Ali tko pod drugim jamu kopa... Dok je naime Petar bio u okovima među vojnicima, anđeo se Gospodnji prišulja, obasja baterijom prostoriju i nađe Petra kako spava, a stražare kako stražare. Zaokrenu uloge. Petra probudi, a stražare uspava. Reče Petru da ustane, obuče se, obuče, zaogrne i pođe za njim. Prođu jednu stražu, i drugu, dođu do željeznih vrata, koja im se sama otvore, okrenu jednom uličicom i anđeo kaže Petru: Ti tuda, a ja ovuda. Petar se jedva otriježnio od viđenja i pođe u kuću Marije, Markove majke, “u gornju sobu”, gdje je bila posljednja večera i gdje je Crkva imala svoje redovite euharistijske sastanke. Stade kucati na dvorišna vrata, dok je Crkva stalno molila Boga za nj. Uto dođe sluškinja Ruža da vidi tko je. Kad po glasu prepozna Petra, umjesto da mu odmah otvori i spasi ga od potjere, od veselja uleti u kuću da javi radosnu vijest. Skupljena joj Crkva ne samo ne povjerova, nego je proglašila “mahnitom” (12,15). Ali Božja je ludost mudrija od najvećih mudrijaša. Konačno se sve dobro završilo. Petar je ušao u kuću, poručio Jakovu i braći što se s njim dogodilo, nešto prezalogajio te opanke na noge, a put pod noge. “Kad vas stanu progoniti u jednome gradu, bježite u drugi”, zapamtio je Petar i tu Isusovu (Mt 10,23). I “ode u drugo mjesto” (12,17).

Spomenimo usput, kad je Herod doznao da mu je Petar utekao, dao je pobiti stražare. A upravo kad je želio ubiti Petra, sâm je pao u smrtnu agoniju. Umro je “rascrvotočen” (12,23). U cijelom ovom slučaju najtragičnije je to što je Herod otpočeo s progonom iz čista mira, iz želje da se sviđi Židovima. Ali Božji su puti gdje čovjek ne slutiti. Crkvin progon jest njezin novi pogon, što bi rekao pater Duda.

Činjenica da je Herod Agripa uhvatio Petra i zatvorio ga kazuje da je bio istaknuti i vodeći autoritet prve Crkve. Pisac *Djela* samo kaže da, nakon što je čudesno izbačljen, Petar “ode u drugo mjesto”. Opća je tradicija da je to drugo mjesto bio Rim. U

Rimu je Petar položio glavu svoju za Ime Isusovo. Njegov grob jest njegov najveći trijumfalni trofej, vrhunsko svjedočanstvo za Isusa. Zato se na tom kamenom grobu, na toj Stijeni, već dvije tisuće godina gradi Crkva Kristova koju ni vrata paklena nadvladati neće.

Zaključak

Iako smo ovdje zavirili samo u mali dio Petrovih djela u *Djelima apostolskim*, sažmimo i složimo po redu njegovu ulogu, značenje i svjedočenje:

- Petar stoji na čelu velike zajednice, kršćanske obitelji, zajedno s drugim apostolima: 2,43-47, 4,32-37.

- On s Ivanom ozdravlja u Ime Isusovo bolesnike, nekad čak i sjenom svojim: 3,1-10; 5,12-16; 9,32-43.

- Petar je pred sinedrijem - sedamdeset i jednim starcem mudracem - kad je god bio uhićen, davao izvrsno svjedočanstvo za Krista ubijenoga i uskrsloga: 4,1-12; 5,21-42; 12,1-11.

- On rado podnosi nevolju za Gospodina, ponosan što ga je Bog učinio dostojnim da za Ime Isusovo trpi: 5,21b-42.

- Petar s ostalima apostolima polaže ruke i namješta sedmorici đakona da služe helenistima u Jeruzalemu: 6,1-6.

- Petar je prvi, s Ivanom, pošao u Samariju, neprijateljsku zemlju, u zajednicu koju je osnovao đakon Filip, i potvrdio je Duhom Svetim. Tu je navješćivao evanđelje i ušutkao onoga baksuza Šimuna maga, što je htio novcem kupiti Duha Svetoga: 8,12-25.

- Petar posjećuje i druge kršćanske zajednice izvan Jeruzalema, u Lidi i Jopi: 9, 32-43.

- I ono do tada nečuveno: Petar je prvi uveo jednoga poganina u Crkvu Kristovu, satnika Kornelija: 10,1-11,18. Po njegovu djelu Bog je dao i poganima da uđu u život: 11,18.

- Petar je radio na priznanju miješane zajednice pogana i kršćana u Antiohiji: 11,19-26. I uspio.

- Petar ima glavnu riječ na Jeruzalemskom apostolskom saboru gdje predlaže odluku da je za pogane dostatna vjera i krštenje (15,6-11), što je koncilski i usvojeno i određeno.

Od Šimuna Petra, onoga preduhovskog strašljivca u Kajfinu dvorištu, Duh je Sveti učinio neustrašiva borca po kraljevskim dvorima i sudovima. To je svjedočanstvo potvrdio svojom glavom, kad je bio raspet u Rimu, i to glavom prema zemlji, jer se nije smatrao dostojnim ni raspet biti kao njegov Učitelj.

- Gospodine Učitelju, tà to si Ti sve i znao. Uostalom od samog si Petra na obali Genezareta onoga proljetnog jutra čuo da Te Petar neobično voli, i to tri puta, više nego ostali! A kad Ti, Gospodine, po svome Duhu nekome daješ u mozak plan, a u srce elan, zar bi i moglo drugačije biti?!

Literatura:

B. DUDA, *Djelo blagovjesništva u prvo doba Crkve (Dj 1-15)*, u: "Bogoslovska smotra" (1975)2-3, str. 203-219.

W. BARCLAY, *The Acts of the Apostles*, Edinburgh 1976.

O. KNOCH, *Petrus im Neuen Testament*, u: *Il primato del Vescovo di Roma nel primo millenio*, LEV, Città del Vaticano 1991, str. 1-52.